

Mallebaan, Sint-Lenaarts, Brecht

Programma van Maatregelen

Auteur:

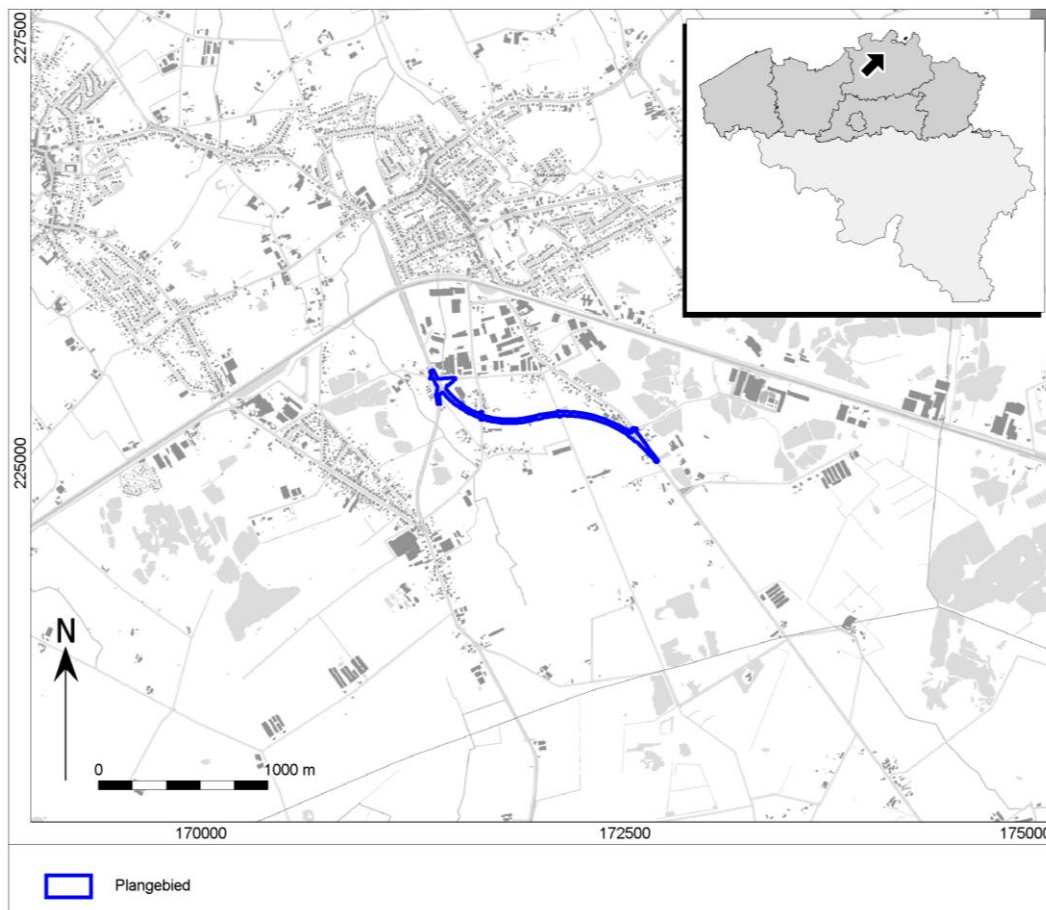
W. De Roeck (veldwerkleider)

Autorisatie:

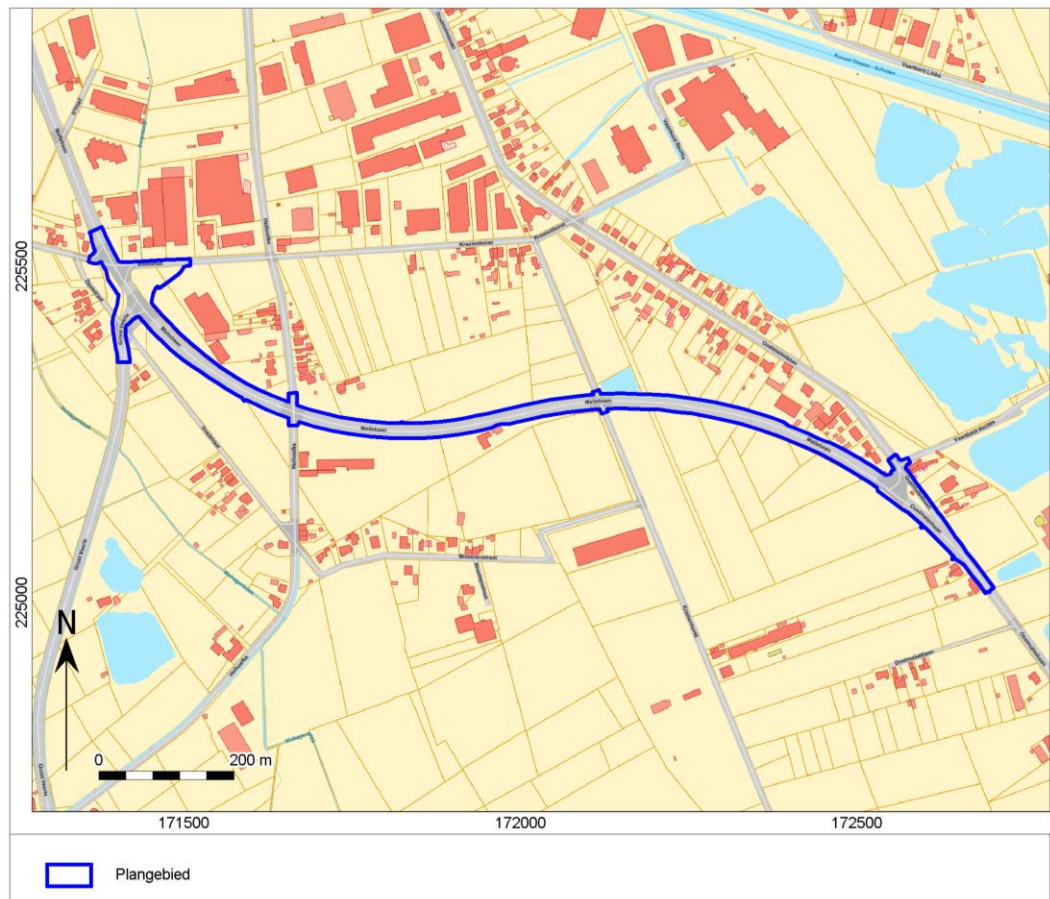
X. Alma (OE/ERK/Archeoloog/2016/00094)

1 Inleiding

Het Vlaams Erfgoed Centrum heeft in augustus 2019 een archeologienota opgesteld naar de archeologische waarde van de locatie Mallebaan, Sint-Lenaarts, Brecht (afb. 1 en 2). De archeologienota bestaat uit een bureauonderzoek en is uitgevoerd naar aanleiding van de voorgenomen heraanleg van de weg, kruispunten en fietspaden.

Afb. 1. Locatiekaart van het plangebied.

Afb. 2. Aanduiding van het uit te voeren archeologisch onderzoek op het plan van de bestaande toestand op het terrein.

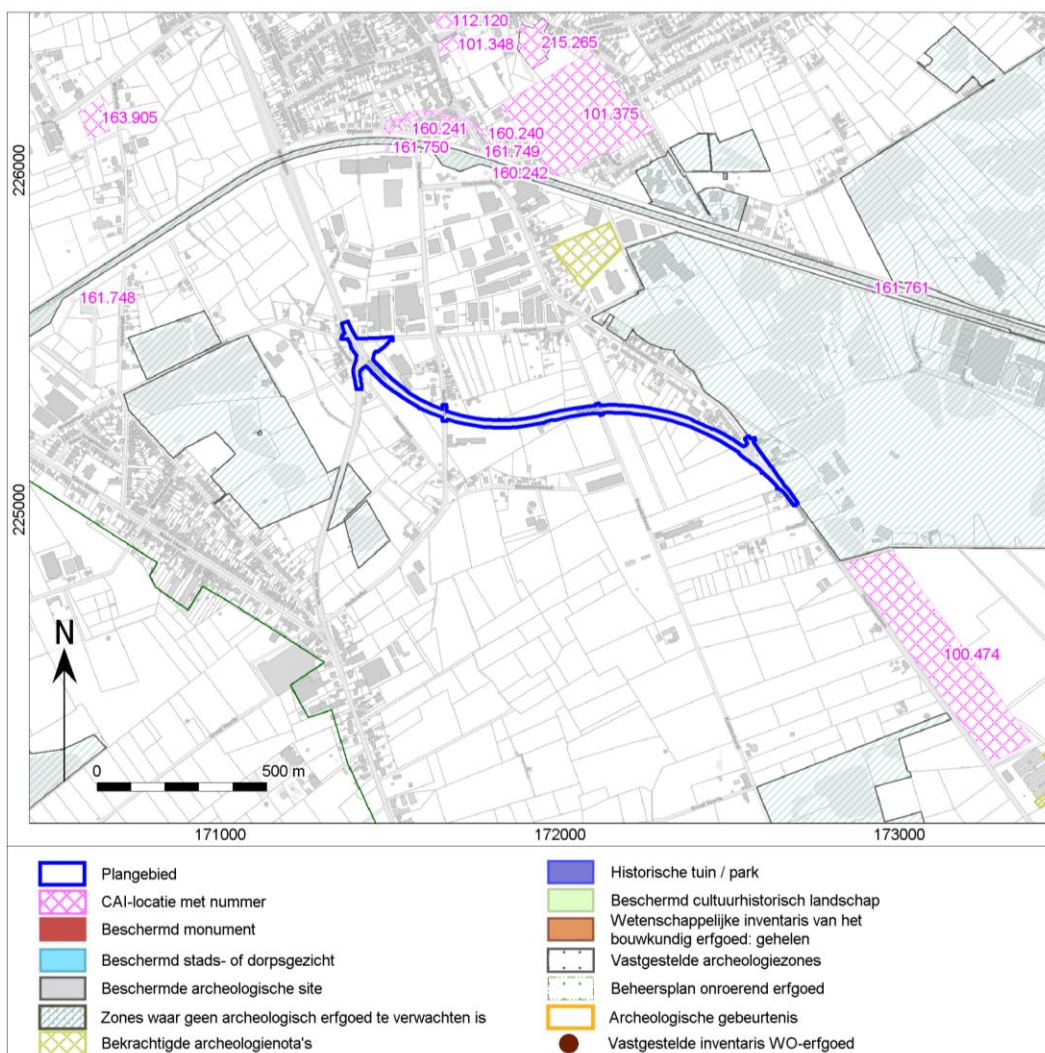
2 Het vooronderzoek zonder of met ingreep in de bodem

2.1 Het uitgevoerde vooronderzoek

Voor het plangebied is enkel een bureaustudie uitgevoerd. De resultaten van dit onderzoek kunnen als volgt worden samengevat.

In het plangebied zijn er eolische afzettingen uit het Weichseliaan mogelijk het Vroeg-Holoceen aanwezig. Hellingafzettingen zijn ook mogelijk, maar door de vlakke ligging van het plangebied is dit zeer onwaarschijnlijk. Hieronder bevinden zich tijdenafzettingen uit ofwel het Vroeg-Pleistoceen, ofwel het Tertiair, afhankelijk van het toegepaste classificatiesysteem. De eolische afzettingen zijn meer bepaald licht zandlemafzettingen en zandige lemafzettingen. Deze bodems bevatten op geringe tot matige diepte klei-zand.

De CAI-kaart toont (afbeelding 3) dat er geen meldingen in de directe omgeving van het plangebied (minder dan 500m) zijn. Om deze reden kan er geen specifieke archeologische verwachting voor het plangebied op basis van deze gegevens worden opgemaakt. In de wijdere omgeving van het plangebied zijn wel archeologische resten gevonden, voornamelijk daterend uit de Bronstijd en de 20^e eeuw. Door de relatief grote afstand tot het plangebied en hun aard (onder andere versterkingen langs het kanaal) is hun zeggingskracht over het archeologisch potentieel van het plangebied echter beperkt.

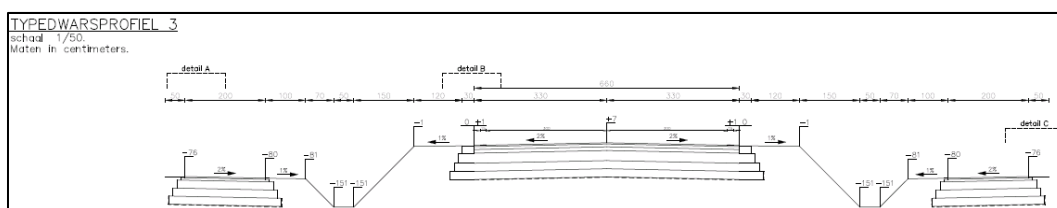

Afb. 3. Uitsnede uit de Centraal Archeologische Inventaris van het onderzoeksgebied.

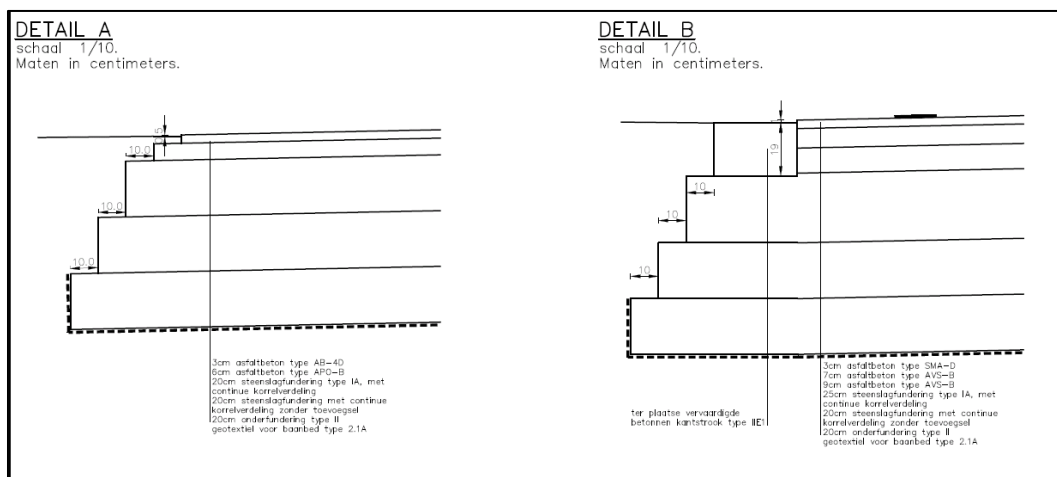
Op basis van de landschappelijke ligging van het plangebied kan er a priori geen enkele archeologische periode uitgesloten worden. Met andere woorden is er binnen het plangebied bewoning vanaf het Paleolithicum mogelijk. Anderzijds zijn er landschappelijk gezien ook geen elementen aanwezig die de archeologische verwachting voor bepaalde periodes verhogen (bijvoorbeeld een heuvelrug, rivieren,...) Door de beperkte hoeveelheid CAI-meldingen in de omgeving en het feit dat de historische kaarten niet duiden op bewoning uit de Nieuwe Tijd en/of latere periodes binnen het plangebied is kan de algemene verwachting op archeologische sites niet verder gespecificeerd worden. In de omgeving zijn vooral de resten uit de Bronstijd en de 20^e eeuw het meest prominent, maar deze sites kunnen niet direct aan het plangebied gerelateerd worden. Als conclusie kan besloten worden dat er een algemene verwachting voor resten vanaf het Paleolithicum voor het plangebied bestaat, maar dat deze verder niet gespecificeerd kan worden.

2.2 Aan- of afwezigheid van archeologisch erfgoed

Dit bureauonderzoek is uitgevoerd naar aanleiding van de heraanleg van de Mallebaan en een aantal van zijn kruispunten. Voor de herontwikkeling staan een aantal verschillende ingrepen gepland. Zo wordt het oude wegdek van zowel de weg als de erlangs gelegen fietspaden volledig vernieuwd. In de nieuwe situatie zal het wegdek een opbouw krijgen met een dikte van 84 cm, de vrijliggende fietspaden zullen een 69 cm dikke opbouw krijgen. Tussen de rijweg en de fietspaden is een gracht voorzien, die reeds aanwezig is, maar wordt geherprofileerd en waar mogelijk uitgebreid. Onder de wegenis worden een aantal nieuwe rioleeringen aangelegd, aangesloten op de grachten en onder de wegenis, dit tot een diepte van maximaal 2,35 meter. Tenslotte worden er ook een aantal leidingen opnieuw aangelegd, dit op een vergelijkbare locatie en diepte (tussen 60 en 80 centimeter) als in de huidige situatie.

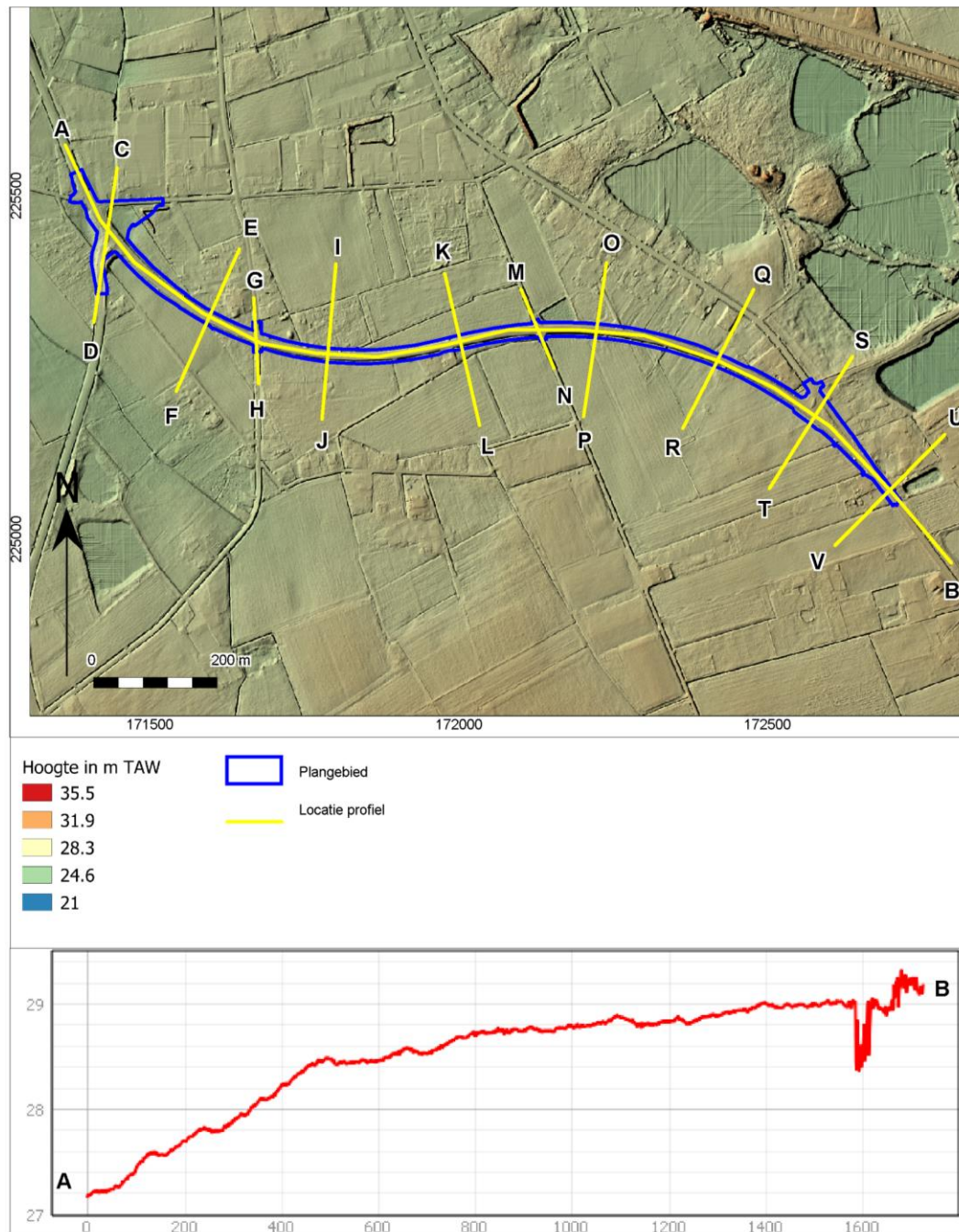

Afb. 4. Typedwarsprofiel 3, een veelvoorkomend typedwarsprofiel dat de ligging van de geplande werken illustreert.

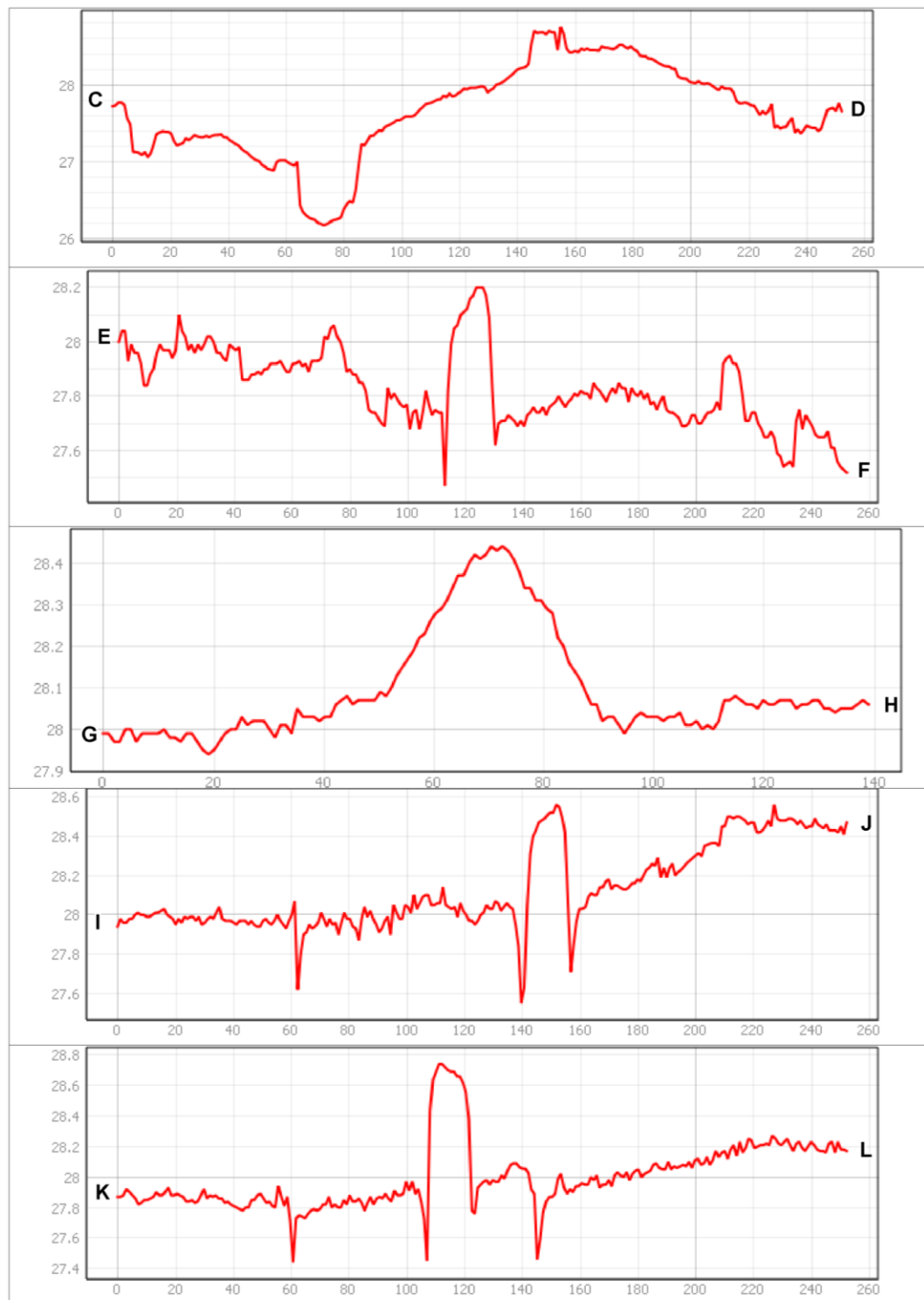

Afb. 5. Een doorsnede van de opbouw van het fietspad (Detail A) en de Mallebaan (Detail B).

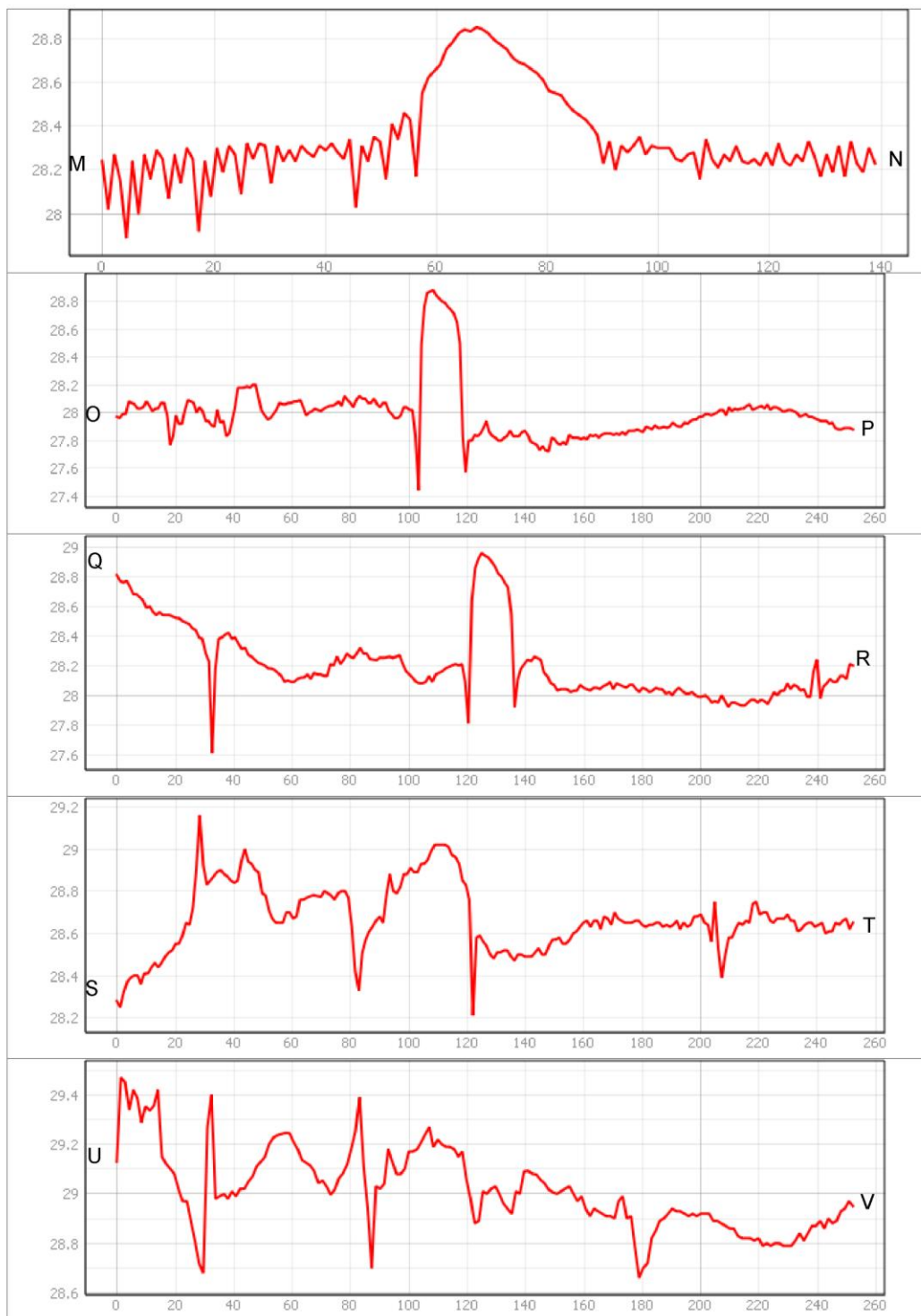
Uit het vooronderzoek blijkt dat het merendeel van het plangebied opgehoogd is (zie ook afbeelding 6, 7 en 8). Deze ophoging varieert tussen 40 en 90 centimeter ten opzichte van de naastliggende velden, en is gemiddeld genomen 60 centimeter hoger. Waarschijnlijk heeft deze ophoging plaatsgevonden ten bate van de aanleg van de rijweg na de jaren '70. Voordat deze weg werd aangelegd, was bijna heel het plangebied in gebruik als agrarisch gebied, zoals aangegeven op de historische kaarten/luchtfoto's (zie afbeelding 9). Door de agrarische activiteiten is de ondergrond onder de ophoging eveneens gedeeltelijk verstoord. Mits er geen ingrijpende technieken, zoals diepploegen, hebben plaatsgevonden, is deze verstoring waarschijnlijk beperkt tot circa 30 centimeter diep. Het is onzeker of ten bate van de ophoging van de weg reeds diepere grondwerken zijn uitgevoerd, zoals het verwijderen van de teelaarde. Hieruit kan afgeleid worden dat een mogelijk intact archeologisch niveau op gemiddeld minimaal 90 cm onder huidig maaiveld (wegdek niveau) ligt en wellicht dieper.

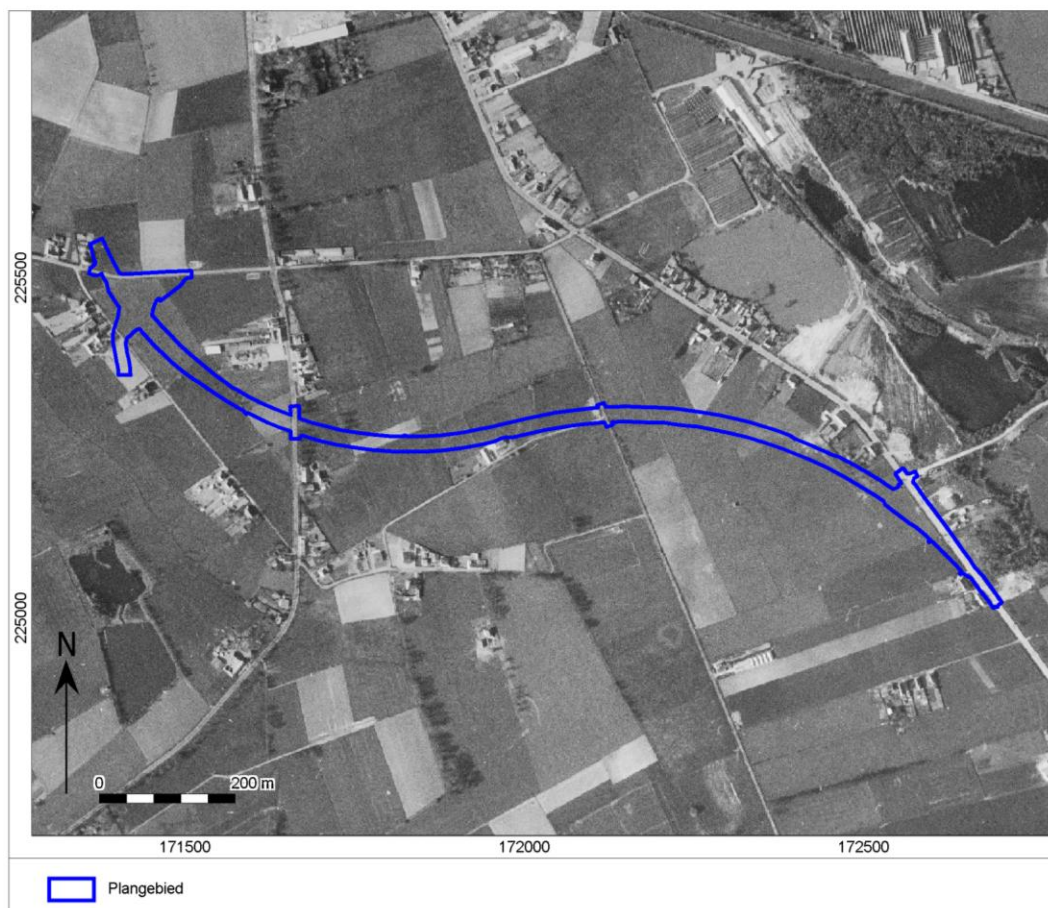
Afb. 6. Het plangebied op het Digitaal Terreinmodel Vlaanderen (DTM), inclusief profiel hoogteverloop AB.

Afb. 7. Profiel hoogteverlopen CD, EF, GH, IJ en KL. Op onder andere profiel IJ en KL is de opgehoogde weg duidelijk te herkennen.

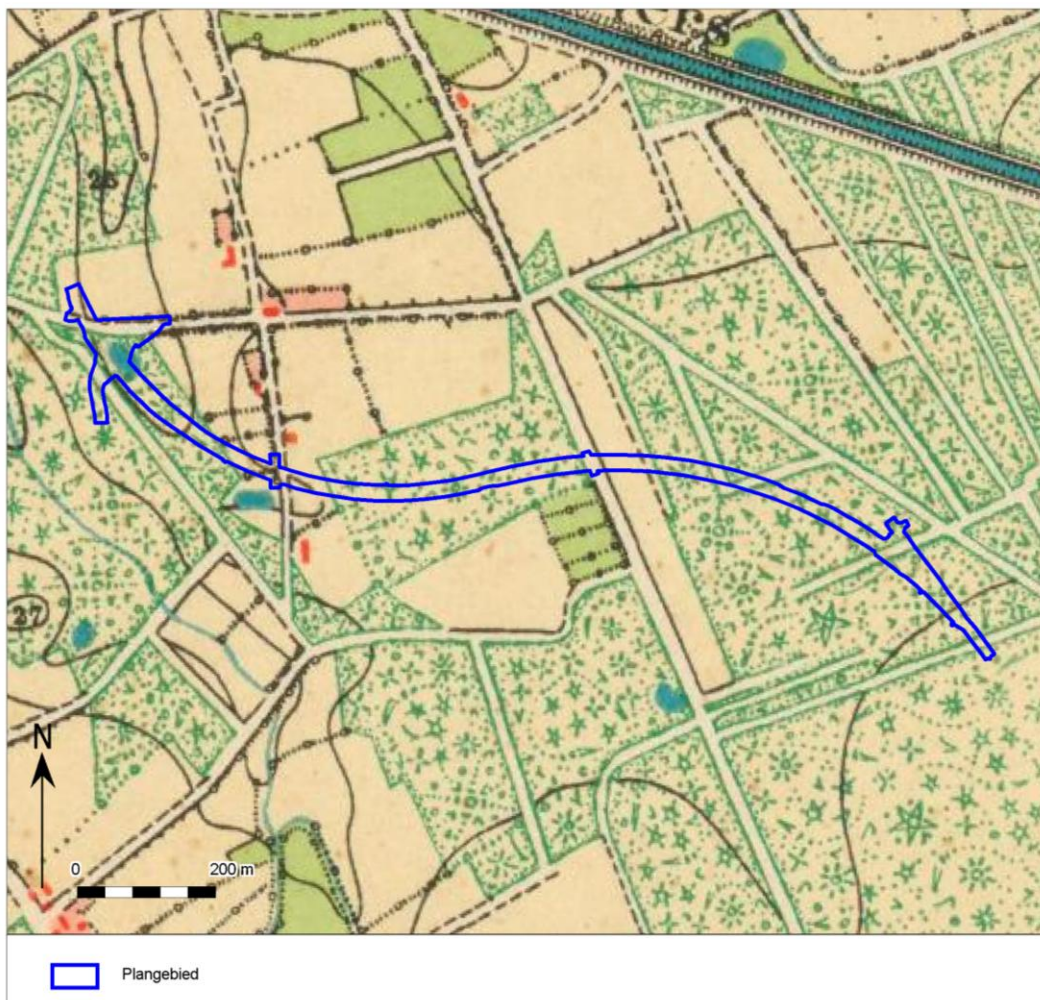
Afb. 8. Profiel hoogteverlopen CD, EF, GH, IJ en KL. Op onder andere profielen OP en QR is de opgehoogde weg duidelijk te herkennen.

Afb. 9. Het plangebied op de luchtfoto uit 1971. Er is duidelijk op te zien dat het meeste van het plangebied in gebruik is als landbouwgebied.

Binnen het plangebied staan verschillende types ingrepen gepland met elk een eigen, variabele impact op het bodemarchief. Onderstaand zal de impact per type bodemingreep worden toegelicht.

1. Vernieuwen van het wegdek (Mallebaan)
Door een combinatie van de ophoging van de huidige weg (tussen 40 en 90 centimeter) en de eerdere verstoringen door landbouwgebruik onder deze ophoging (circa 30 centimeter), dan wel mogelijke afgravingen ten tijde van de aanleg van de nieuwe weg worden er geen archeologische resten bedreigd door de heraanleg van de Mallebaan binnen het plangebied. Sporen kunnen nog aanwezig zijn onder deze ophogingen, maar de geplande werken aan de weg vallen samen met de bestaande verstoringen en ophogingen (binnen het bestaande gabarit).
2. Het westelijk kruispunt (buiten de bestaande wegeenis).
Bij de heraanleg van het westelijke kruispunt zal een deel van de nieuwe wegeenis buiten de contouren van de huidige wegeenis komen te vallen (buiten huidig gabarit). Voor deze locaties kan echter vastgesteld worden dat het aannemelijk is dat deze reeds verstoord zijn. Dit kan afgeleid worden uit de poel die staat aangeduid op de topografische kaart uit 1873 (zie afbeelding 10) en inmiddels reeds weer verdwenen is. Op de veronderstelde locatie van de poel is het huidige maaiveld nog steeds verlaagd. Naar verwachting heeft deze poel de bodem dermate verstoord dat hier geen intacte archeologie meer verwacht wordt. Bijgevolg worden hier geen archeologische resten meer bedreigd.

Afb. 10. Het plangebied op de topografische kaart uit 1873. De poel staat duidelijk aangegeven ter hoogte van het westelijk plangebied.

3. De aan te leggen fietspaden.
Langs de Mallebaan zullen nieuwe, gescheiden fietspaden worden aangelegd. Deze komen te liggen naast de ophogingen van de huidige rijbaan. In de strook waar de fietspaden zullen worden aangelegd, zijn reeds verstoringen aanwezig in de vorm van kabels en leidingen. Deze zijn tot een diepte van 60 à 80 cm onder huidig maaiveld aangelegd. Omdat de dikte van de aan te leggen fietspaden 69 centimeter bedraagt, wordt hier geen bijkomende bodemverstoring voor deze delen fietspad verwacht. De delen waar het fietspad niet rechtstreeks bovenop leidingen wordt aangelegd, moeten rekening mee worden gehouden dat de totale breedte van het fietspad (2 meter) slechts beperkt is, waardoor ook de bedreiging van archeologische resten door deze ingreep als beperkt kan worden gezien. Door versnippering en het karakter in de vorm van een smal traacé kan er slechts beperkt kenniswinst bereikt worden.
4. De te vernieuwen leidingen.
Delen van de leidingen worden ook opnieuw aangelegd. De locatie en de diepte van de vernieuwde leidingen verschillen echter zo weinig met de locatie en diepte van de huidige leidingen dat deze leidingen binnen de huidige bodemverstoring vallen.
5. De nieuwe rioleringen.
Op de plaatsen waar de rioleringen komen (tot maximaal 2,35 meter – mv) worden mogelijk archeologische resten bedreigd. Door de beperkte oppervlakte van de sleuven die voor deze rioleringen worden aangelegd (minder dan 3 meter) en het feit dat dit slechts om een beperkt aantal rioleringen gaat, is de bedreiging voor archeologische resten echter zeer beperkt. Daarmee zou bij archeologisch vervolgonderzoek ook slechts zeer beperkt kenniswinst kunnen worden bereikt.

6. De heraanleg van de grachten.

De bestaande grachten worden geherprofileerd en uitgebreid, waar mogelijk. Bij deze herprofilering is het meeste van de bodem reeds verstoord door de huidige grachten, waardoor de bijkomende bodemverstoringen slechts zeer beperkt zijn.

Waar deze grachten volledig nieuw worden aangelegd, gaan deze tot een vergelijkbare diepte met de reeds aanwezige grachten. Hoewel deze nieuwe grachten een extra bodemverstoring teweeg brengen, wordt de uiteindelijke impact hiervan als beperkt gezien. De grachten, die tot circa 1,5 meter diep gaan, zijn aan het maaiveld 2,70 meter breed, maar aan het bodem van de gracht slechts 0,5 meter. Hierdoor blijft de bijkomende bodemverstoring, en de bedreiging voor eventueel aanwezige archeologische resten, slechts zeer beperkt.

3 Advies op basis van de resultaten

Op basis van deze gegevens wordt door het Vlaams Erfgoed Centrum geen verder onderzoek geadviseerd. De geplande werkzaamheden vormen geen bedreiging voor het bodemarchief. Er hoeft geen programma van maatregelen te worden opgesteld.

Ondanks het advies tot vrijgeven van het terrein, blijven de bepalingen voor het melden van toevalsvondsten van kracht, conform artikel 5.4.1 van het Onroerenderfgoeddecreet. De civieltechnisch uitvoerder is verplicht eventuele toevalsvondsten binnen drie dagen na ontdekking te melden bij Onroerend Erfgoed.